

(סו) שובו שובו מדרביקה הרעים ולמה תמותו בית ישראל. כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים, אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.

רבי יוחנן פתח, (איוב יא ט) ועיני רשעים תכלינה ותקוותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה? לכת לסטים שהיו שודדים בהרים. שמע המלך, ושלח עליהם גיסותיו, ותפסום והניחום במגדל גבוה. והיו בהם פקחים, אמרו, ידענא בנפשנא דעבדנא עובדין בישין, ולא יכילנא לאשתזבא. מה עשו, חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו להם. טיפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט. למחר בא המלך לראות את המגדל ואת הלסטים. ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה: שוטה, חבריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות להם עוד, אבל אפה שראית את החפירה ולא רצית להמלט, ינקרו עיניך, ואחר כך יתלו אותך על עץ!

כך הלסטים, אלו הרשעים ההולכים במחשפים. הרשעים הפקחים מה הם עושים? אומרים: אנו חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו? אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונימלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים? רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט.

אומר להם הקדוש ברוך הוא: שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול לעשות עוד להם. אבל אתם, עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח

מדרביכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל. כי הוא אינו חפץ במיתתן של רשעים אלא שיחזרו בתשובה למען יחיו.

ר' יוחנן פתח, (איוב יא ט) ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקוותם מפח נפש. משל למה הדבר דומה, לכת לסטים שהיו שודדים בהרים, שמע המלך, ושלח עליהם גיסותיו, ותפסום והניחום במגדל גבוה. והיו בהם פקחים, אמרו ידענא בנפשנא דעבדנא עובדין בישין, ולא יכילנא לאשתזבא. מה עשו, חפרו חפירה אחת במגדל, ויצאו וברחו להם. טיפש אחד היה ביניהם, וראה את החפירה, ולא רצה לנוס להמלט.

למחר בא המלך לראות את המגדל, ואת הלסטים, ראה את החפירה שעשו ונסו ונמלטו. אמר לזה, שוטה, חבריך ברחו בזו החפירה ונמלטו מדיני, מה אני יכול לעשות עוד להם, אבל אפה שראית את החפירה בעיניך, ולא רצית להמלט ינקרו עיניך, ואחר כך יתלו אותך על עץ.

כך הלסטים, אלו הרשעים ההולכים במחשפים. הרשעים הפקחים, מה הם עושים. אומרים אנו חטאנו למלך, אנה נמלט מדינו. אבל נפתח דרך התשובה, ונבקש רחמים, ונברח ונימלט, וכך עשו. הטפשים מה הם עושים, רואים דרך התשובה פתוח לפניהם, שפתחו האחרים, ונמלטו מדין שמים, והם אינם רוצים להמלט.

אומר להם הקדוש ברוך הוא, שוטים, אחיכם ברחו ונמלטו, באותו דרך של תשובה שפתחו, מה אני יכול לעשות עוד להם, אבל אתם עיניכם שראו החפירה, דרך התשובה פתוח לפניכם, ולא רציתם להפגס בתוכו

וְלָנוּס וּלְהַמְלִיט, מֵאֵי פְתִיב בְּהוּ, וְעֵינִי (דף כח ע"ב) רְשָׁעִים תִּכְלִינָה. שְׂרָאוּ הַדְרֵךְ פְּתוּחַ וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֶם, שְׁלֹא רָצוּ לָנוּס וּלְהַמְלִיט. וְתִקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּךָ דוֹר הַמְּבוּל, רָאוּ לָנַח עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתִּיבָה, וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעֵינִי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֶם, שְׁלֹא רָצוּ לָשׁוּב וּלְנוּס מְדִינִי, וְתִקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ, שְׁלֹא יִקְוֵמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֲמַר (איוב כו ה) הַרְפָּאִים יַחֲלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.

וַיַּחַר נַח אִישׁ הָאֲדָמָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה. שְׁנִתְיִישְׁבָה מִמְּנוּ הָאֲדָמָה. פְּלוֹמֵר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. רַבֵּן אֲמַרִי, אִישׁ הָאֲדָמָה, לְפִי שֶׁבִשְׂבִילוֹ עֲמְדָה הָאֲדָמָה בְּכַחַה וְטַבְעָה. שְׁנֹאֲמַר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמֵעֲצוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה ה'. תַּדַּע לָךְ, כִּינּוֹן שְׁחָטָא אָדָם נִתְאַרְרָה הָאֲדָמָה, שְׁנֹאֲמַר אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ. וְעֲמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נַח וּבִטַּל הַקְּלָלָה.

דִּתְנִיָּא אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָנַח צָא מִן הַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, לָאֵן אֲצָא, אֲצָא לְאֲדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה. וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה אֲבָדוּ שׁוֹכְנֵיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּוֹלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא כֶּךָ אַתֶּם, אֲלֵא שְׂרָצוּ בְּאַרְצָן וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אֲבָדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשְׂרָצוּ בָהּ.

וְעַם כָּל זֶה לֹא נִתְיִישַׁב לְבוֹ, וְהֵעֲלָה עוֹלוֹת, שְׁנֹאֲמַר וַיַּעַל עוֹלוֹת בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֲרִי לָךְ מָה שֶׁשָּׂאֲלָתָ, לֹא אוֹסִיף עֲלֶיךָ בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לָךְ מָה

לְפָנֶיכֶם, וְלֹא רָצִיתֶם לְהַפְנוֹס בְּתוֹכוֹ וּלְנוּס וּלְהַמְלִיט - מִה פְּתוּב בָּהֶם? וְעֵינִי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה. שְׂרָאוּ הַדְרֵךְ פְּתוּחַ, וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֶם - שְׁלֹא רָצוּ לָנוּס וּלְהַמְלִיט. וְתִקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ - לְעוֹלָם הַבָּא. בְּךָ דוֹר הַמְּבוּל, רָאוּ לָנַח עוֹשֶׂה הַתִּיבָה, וּמִתְרָה בָּהֶם בְּכָל יוֹם, וְרָאוּ אוֹתוֹ נִכְנָס לַתִּיבָה - וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְעֵינִי רְשָׁעִים תִּכְלִינָה וּמְנוּס אֲבָד מִנְהֶם - שְׁלֹא רָצוּ לָשׁוּב וּלְנוּס מְדִינִי, וְתִקְוַתְּם מִפֶּח נִפֵּשׁ - שְׁלֹא יִקְוֵמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֲמַר (שם כו) הַרְפָּאִים יַחֲלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשִׁכְנִיָּהֶם.

וַיַּחַר נַח אִישׁ הָאֲדָמָה (בראשית ט). אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה? שְׁנִתְיִישְׁבָה מִמְּנוּ הָאֲדָמָה. פְּלוֹמֵר אֲדוֹן הָאֲדָמָה. חֲכָמִים אוֹמְרִים, אִישׁ הָאֲדָמָה - לְפִי שֶׁבִשְׂבִילוֹ עֲמְדָה הָאֲדָמָה בְּכַחַה וְטַבְעָה, שְׁנֹאֲמַר (שם ה, כט) זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׁנוּ וּמֵעֲצוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֲרָרָה ה'. תַּדַּע לָךְ, כִּינּוֹן שְׁחָטָא אָדָם, נִתְאַרְרָה הָאֲדָמָה, שְׁנֹאֲמַר (שם ה) אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ. וְעֲמְדָה בְּקַלְלוֹתֶיהָ, עַד שֶׁבָּא נַח וּבִטַּל הַקְּלָלָה.

שְׁשִׁנּוּ, אָמַר רַבִּי חִיָּיא רַבָּה, בְּשַׁעָה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָנַח צָא מִן הַתִּיבָה, אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, לָאֵן אֲצָא? אֲצָא לְאֲדָמָה שְׁנִתְאַרְרָה? וּמִפְּנֵי שְׁנִתְאַרְרָה, אֲבָדוּ שׁוֹכְנֵיהָ, וְנִתְאַרְרוּ כּלָם וְנִתְמַעְטוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כֶּךָ אַתֶּם, אֲלֵא (שם ט) שְׂרָצוּ בְּאַרְצָן וּרְבוּ בָהּ. הָאֲחֵרִים אֲבָדוּ בָהּ, אֲבָל אַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ וְשְׂרָצוּ בָהּ.

וְעַם כָּל זֶה לֹא נִתְיִישַׁב לְבוֹ, וְהֵעֲלָה עוֹלוֹת, שְׁנֹאֲמַר (שם ח) וַיַּעַל עֲלֶיךָ בַּמִּזְבֵּחַ. הוּא הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהַקְּרִיב עָלָיו אָדָם הָרָאשׁוֹן. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרִי לָךְ מָה

ששאלת - לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. אז נתישב בלבם. ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ויש שאומרים שנתעסק בעסקי האדמה.

ויטע פֿרם (שם ט, ב) - גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן, וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז) ביום נטעה תשגשיג. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושטה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא י ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר זין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה וכל העולם לדתיכם. שאמר רבי אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם אלא ביין. וזה היה ענשם של נרב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא י א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

וכתם זה היה נגזר עליהם, וכאז מידת הדין לשלח יד בהם, שנאמר (שמות כד) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם? משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם הראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הפרובים יצא להב ונשרפו. פי לכה היו הפרובים מכונים, כנגד אותם הפרובים אשר כגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו להמנע עצמם מן היין כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, אז נתישב בלבם ולפיכך נקרא איש האדמה, שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי שנתעסק בעסקי האדמה.

ויטע פֿרם. גפן גרושה מצא, שנתגרשה מגן עדן וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר (ישעיה יז יא) ביום נטעה תשגשיג. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מגן עדן, וענביה עמה, וסחט אותם, ושטה מן היין, ונתגל.

רבי בון פתח, (ויקרא י ט) וידבר ה' אל אהרן לאמר זין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה ובאכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדתיכם. דאמר רבי אבין, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם, אלא ביין. וזה היה ענשם של נרב ואביהוא, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו (ויקרא י א) אש זרה אשר לא צוה אתם.

וקודם זה היה נגזר עליהם, וכאז מידת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר (שמות כד יא) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אף על פי שנגזר דינם לשלח יד בהם. ולמה היה ענשם, משום (שם) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה.

ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם ראשונה, עשו גם כן בשנייה, ומבין שני הפרובים יצא להב ונשרפו. פי לכה היו הפרובים מכונים, כנגד אותם הפרובים אשר כגן עדן.

ולאחר שמתו, צוה לאהרן ולכהנים הבאים אחריו, להמנע עצמם מן היין, כבואם אל אהל מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.

מועד, כדי שלא יפנסו וימצא לבם בגאות ובגסות הרוח.